

והשבות

חוגגים שנה לעלון
גליון מרחב

גליון
52

... פרשת שלח • תשע"ט • שע"י בית מדרש "והשבות" רח' יצחק שדה 7 נתניה ...

מתוך הפרשה

הרב ברוך ברק שלג שליט"א | ראש בית מדרש "והשבות"

הדב המרקד

כששמעו את זעקתו האימתנית של הדוב, הבינו כולם כי מדובר בדוב אמיתי, דוב היודע לרקוד לצלילי החליל.

בפרשתנו, התורה מצווה על מצות ציצית - "והיה לכם לציצית, וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' וגו'..." ומפרש רש"י: "שמנין גימטריא של ציצית שש מאות ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג". ובבעל הטורים הוסיף: "לכן צוה לעשות

ארבע ציצית בארבע כנפות בגדיו שכל מקום שיפנה יזכור. ובכל אחד חמשה קשרים כדי שיזכור לחמשה חומשי תורה. ויש בכל אחד שמונה חוטים שימנע מלעשות עבירה בשמונה איברים המרגילין את האדם לעבירה ואלו הן אזנים עינים פה חוטם ידים רגלים הערוה והלב ואם שמר עצמו מעבירה זוכה לעלות למעלה משמונה רקיעים וכו'..."

מבואר, שמצוות ציצית נועדה להזכיר לאדם את היותו עבד לה' יתברך (עי' מנחות מג: שהמשילו הציצית לחותם העבד) ואיך יזכור זאת? על ידי שיחשב ש'ציצית' בגימטריא ת"ר ועוד שמונה חוטים וחמישה קשרים, הרי תרי"ג. ובנוסף יחשב שחמישה קשרים הרי הם כנגד חמישה חומשי תורה, ושמונה חוטים כנגד שמונה אברים וכו'... - וצריך להבין, כיצד יזכר בכל זה מי שלא למד את דברי המפרשים? וכי יעלה על דעתו לבד שהציצית מרמזת על תרי"ג מצוות וכו'...? ואף מי שלמד זאת, צריך הוא בכל פעם לחשב את הגימטריא וכו'... כדי לזכור. וא"כ מדוע לא

נתנה התורה תזכורת פשוטה וקלה יותר שכל הרואה אותה מיד יזכר במצוות ה' ובהיותו עבד לה' יתברך?

לשאלה דומה מתייחס המהר"ל (ר' יוסף יהודה לייב) בלוק בספרו "שיעורי דעת" (הוצאת נצח ח"א עמ' 46) - התורה מצווה את הסוטה להביא קרבן - "איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל... והביא האיש את אשתו אל הכהן, והביא את קרבנה עליה עשירית האיפה קמח שעורים, לא יצוק עליו שמן ולא יתן עליו לבונה" (במדבר ה. יב, טו). וביאר רש"י "שעורים - ולא חטים. היא עשתה מעשה בהמה וקרבנה מאכל בהמה". "לא

"הקרקס המופלא של אדמין מגיע לעיר!!! קולו של מני דהדה ברחובות, תוך כדי שהוא משליך פליירים לאוויר וקורא לאנשים לבוא ולהתרשם מההופעה המדהימה של הקרקס הגדול ביותר באירופה.

"הקרקס מגיע לעיר רבותי! האם ראיתם פעם אדם נורה מתותח? אריה מנתר לתוך חישוקי אש? אדם המתנשא לגובה שנים וחצי מטרים המסוגל לפורר סלעים בידיים חשופות? בואו בהמונכם לחזות בקרקס המופלא של אדמין!!!"

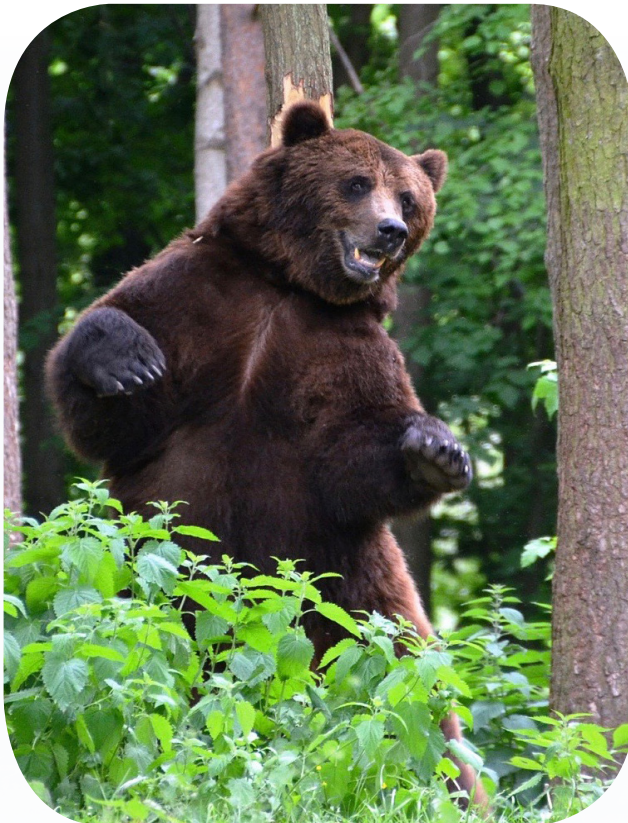
אוהל ענק מימדים הוקם בכיכר העיר, מאות אנשים נהרו לרכוש כרטיסים למופע המרהיב. כרטיסים אחרונים נמכרו במעמד הכניסה והמופע החל.

התזמורת פתחה בניגון עליז ואל רחבת הקרקס נכנסו שני לוליינים, רוכבים על גבי חד אופן בגובה של כשלושה מטרים, זורקים במיומנות רבה חמישה כדורים קטנים מיד ליד ומאחד לשני. אחריהם על גבי קב"ים ענקיים, שני לוליינים נוספים ובידיהם לפידי אש. הלפידים הושלכו בזה אחר זה בדיוק מושלם, יוצרים מעין חישוק אש באוויר... ולפתע, אריות!!! אריות נכנסו לרחבה והחלו לנתר אל תוך חישוק האש שיצרו הלפידים... אכן מופע למופת.

השעות חלפו כלא היו והמופע כמעט הגיע לסיומו.

"קהל נכבד! מופענו עומד להסתיים, אנחנו מודים לכם על השתתפותכם ומקווים שנהנתם. לסיום, נציג בפניכם את המופע הגדול של הערב..." תופים... "המופע של בר'י, הדוב בר'י" תופים... "אדמין מצא אותו

במעמקי האמזונס" ניגון חליל מלטף... "בשעה שאדמין חלל בחליל שלו, ברי הדוב התקרב אליו לאט לאט, אדמין נבהל לרגע, אך לפני שהוציא את נשקו להתגונן מפני הדוב האימתני, הוא הבחין בכך ש... הדוב זז ממש לפי הקצב של הניגון שלו... אדמין המשיך לנגן והדוב המשיך בריקוד, וכך גילה אדמין, את... הדוב המרקד!!! "מחיאות כפיים סוערות דהדו בחלל, ואל רחבת הקרקס נכנס אדמין מחלל בחליל ובעקבותיו בר'י הדוב המרקד, מקפץ ומדלג לצלילי החליל של אדמין. הקהל נשאר פעור פה, חלקם סברו כי מדובר באדם בתחפושת, אך

יצוק עליו שמן - שלא יהיה קרבנה מהודר שהשמן קרוי אור והיא עשתה בחושך".

שואל הרב בלוק זצ"ל: "וכי לא היה אפשר למצוא אותות יותר גלויים ונכרים, שיפעלו רושם יותר חזק ומוחשי? הלא הסימנים הללו שקבעה התורה הם בלתי נכרים כמעט ומה הוא הרושם שיוכלו לפעול?" (עיין שם במה שכתב בזה באריכות, והתשובה שאנו נביא היא על בסיס דבריו).

אחת המצוות הקשות לביצוע היא מצות "תוכחה" - להוכיח אדם על טעותו, ולגרום שיקבל התוכחה הוא קשה מנשוא. וכפי שכבר אמרו חז"ל (ערכין טז): "אמר ר' טרפון תמה אני אם יש בדור הזה מי שמקבל תוכחה" ועוד שם "אמר ר' אלעזר בן עזריה תמיהני אם יש בדור הזה מי שיודע להוכיח". מפני שכאשר מוכיחים את האדם מתעוררת אצלו התנגדות להצדיק מעשיו, וצריך חכמה גדולה כיצד להעביר את המסר בלי לעורר התנגדות. והדרך הטובה ביותר היא לעורר את האדם במסר עקיף, וע"כ כך מגיע האדם למסקנה לבד והוא מוכיח את עצמו וכמו שכתב הרב חיים פרידלנדר (שפתי חיים, מועדים ח"א עמ' 14) בשם החפץ חיים "שאם התוכחה באה מן החוץ, אזי מתגבר כח ההתנצחות, אך כאשר אדם מתבונן ומבקר את עצמו אין לו עם מי להתנצח וחוזר למוטב". נמצא שדווקא כאשר מעוררים את האדם על ידי רמזים דקים, בכך גורמים לו להתעורר על מצבו ללא התנגדות, ובזה יש כח להשפיע יותר מן המסר הגלוי והמפורש, וזהו עומק ענין קרבנה של הסוטה.

נחזור למצות ציצית, אך בהקדם נתבונן בסיפור בו פתחנו. מופע הדוב המרקד היה מפורסם בתקופת הסבא מנובהרדוק, במופע זה היו הצוענים מציגים דוב ענק שהיה מרקד לצלילי החליל. באחת משיחותיו התייחס הסבא מנובהרדוק למופע זה ושאל את תלמידיו: "האם אכן הצליחו הצוענים ללמד את הדוב לאהוב מוזיקה ולרקד לצליליה?"

הלכות והליכות

הרב דוד יוסף יעקב שליט"א | מו"צ, מראשי כוללי "נחלת גבריאל" ומרבני בית מדרש "והשבות"

הלכות נטילת ידים

קביעת סעודה על מזונות

אדם שקובע סעודה על מאכל מזונות כגון עוגה וכד' ואוכל ממנו כ-216 גרם, צריך ליטול ידיו לפני כן. ואם רוצה לברך "על נטילת ידיים" - רשאי.

סדר הנטילה

יש ליטול את יד ימין תחילה כדי שיד שמאל תשמש את יד ימין. לכן תחילה נוטלים את הכלי ביד ימין וממלאים אותו במים, ואז מעבירים אותו ליד שמאל כדי ליטול את יד ימין ראשונה.

גם אדם איטר (שמאלי) נוטל את יד ימין תחילה.

זהירות בנטילת ידיים

אמרו חז"ל שכל המזלזל בנטילת ידיים חייב נידוי ומגיע לידי עניות ונעקר מן העולם. ונתנו רמז לדבר: "עני" - ראשית תיבות על נטילת ידיים.

אף על פי ששיעור המים לנטילה הוא רביעית אחת לשתי הידיים, מכל מקום יטול ידיו בשפע מים. ומי שעושה זאת זוכה לעושר, כפי שמספרת הגמרא על רב חסדא שזכה לעושר גדול בזכות הקפדתו על נטילת ידיים בשפע מים.

תיקנו חז"ל שאדם האוכל סעודה של פת שברכתה "המוציא", צריך ליטול ידיו קודם לכן.

עניין נטילת ידיים נרמז מהפסוק "והתקדשתם והייתם קדושים": "והתקדשתם" - אלו מים ראשונים (נטילת ידיים לפני הסעודה), "והייתם קדושים" - אלו מים אחרונים (אחרי הסעודה).

הטעם

ישנם שני טעמים לנטילת ידיים לסעודה:

א. משום "סרך תרומה" - בזמן שהכהנים היו אוכלים מן התרומה, הם היו נוטלים ידיהם כדי לא לטמא את התרומה. לכן, כדי שהכהנים יהיו רגילים לעשות זאת תיקנו חז"ל שכל אדם יטול לפני שאוכל פת. ואף בזמנינו שבטלה אכילת התרומה מפני חורבן בית המקדש לא בטלה התקנה, כדי שבבניין בית המקדש במהרה יהיו הכהנים רגילים לאכול בטרה.

ב. כדי שהאדם יאכל את סעודתו בקדושה ובטהרה.

אכילת פת פחות מכביצה

אדם האוכל פת פחות מכביצה (כ-50 גרם), צריך ליטול את ידיו אך לא יברך.

אדם האוכל אף פחות מכזית (כ-18 גרם) אינו צריך מעיקר הדין ליטול ידיו, והמחמיר ליטול ללא ברכה תבוא עליו הברכה.

מסתבר שלא! אם כן כיצד הצליחו הצוענים ללמד את הדוב לקפץ ולרקד רק כאשר נשמע צליל החליל, וכאשר מפסיק הניגון, מפסיק הדוב את ריקודו?

מתברר שהצוענים לקחו את הדובים בהיותם גורים, והכניסו אותם בכלוב שבקרקעיתו גחלים לוחשות, הגורים המעונים היו מקפצים מחמת הכאב, בה בעת היו הצוענים מנגנים להם בחליל, ואט אט עם הזמן יצרו הדובים קשר בין מנגינת החליל לכאב (התניה קלאסית). בתחילה סברו החוקרים שמנגינת החליל רק מזכירה לדובים את הכאב. אך עם התפתחות כלי המחקר גילו שהמנגינה לא רק מזכירה להם את הכאב, אלא משחזרת ממש את תחושת הכאב מחדש!

כח ההתניה הוא כח עמוק בנפש האדם, כששני דברים מתרחשים יחד באופן קבוע, אף שאין קשר אמיתי בניהם נוצר בניהם קשר, וכאשר מופיע גורם אחד מתעורר השני אחריו. וכשם שפועל כח זה בדברים שליליים (התניה שלילית), כך יכול הוא לפעול בדברים חיוביים (התניה חיובית).

התורה מצווה אותנו להטיל ציצית בבגד, מפני שאין דרכו של אדם ללכת ערום ואם כן תמיד החותם נשאר עליו. וכלשון החינוך (מצוה שפו): "אין דבר בעולם יותר טוב לזכרון, כמו נושא חותם אדוניו קבוע בכסותו אשר יססה בו תמיד, ועיניו ולבו עליו כל היום" ולאחר שחז"ל למדו אותנו כי הציצית מזכירה את המצוות על ידי מנין הגימטריא, הכנפות והפתילות. דבר זה מעובר אל תודעתנו במסר סמוי, שאינו מעורר התנגדות, ונוצרת התניה בין ראיית הציצית לזכירת המצוות.

מכאן ילמד כל אדם, כיצד נכון יותר להשפיע על זולתו, ובפרט על ילדיו על ידי מסר עקיף שאינו יוצר התנגדות בבחינת "וראיתם אותו וזכרתם".

שבת שלום ומבורך!

להזמנת שיעורים והרצאות: 054-842-5-843

מדוע הסובארו מחיכת?

צפונה ישנה תחנה נוספת.

אחרי 10 דקות עצרה לידו מכונית לבנה ומפוארת, הנהג, צעיר חילוני עם שיער ארוך ועגיל באוזן שאל: "כן אדוני, לאן?".

"לתחנת הדלק הקרובה. נתקעת בלי דלק".

"תדלק כאן, למה לך לנסוע לשם, תדלק כאן" התפלא הצעיר.

"כאן לא אתדלק, ואל תשאל למה, כי לא תבין".

"היכנס חביבי אקפיץ אותך לשם, ועכשיו תסביר לי מה ההיגיון שלך...". הסתקן.

"ר' אריה נכנס, התיישב, אחז במיכל הפלסטיק וכשכולו נסער אמר 'תגיד לי בחורצ'יק מה שמך ושם אביך?'".

"שמי רן שומרוני, ושם אבא שלי, יעקב".

"אז ככה, שמי אריה. תאר לעצמך שנתקעת בלי דלק, ואתה צועד כמוני לתחנה הקרובה והנה במרכז התחנה שלט ענק מואר ועליו כתוב 'חייבים לחסל את יעקב שומרוני ולהרוס לו את החיים' או לחילופין, 'כאן בזים ושונאים ומתעבים את יעקב שומרוני' נו, מה אתה אומר, היית מתדלק פה?".

"היית מעלה אותה באש"... הפטיר הצעיר "אז מה אתה רוצה להגיד לי שיש שם שלט נגד אבא שלך?".

"בפרוש כך" חתך דרורי, "תחנת דלק - שמודיעה פומבית על רמיסת השבת שהיא בבת עינו של אבינו שבשמים, של אבא שלי, בוראי ויוצרי - ראוייה להחרמה. אצל יהודי שומר מצוות השבת היא מקור הברכה והאור, השמחה והשפע. ופגיעה בה, היא פגיעה באבא שציוה על שמירתה וכבודה, ומי שיראת שמים נוגעת בלבבו, לא פוגע באבא".

הצעיר החריש דקה ארוכה. "הבנתי ר' אריה. אתה מוצא חן בעיני בגישה שלך. אשמח שנשמור על קשר".

המכונית נעצרה מול תחנת הדלק הבאה. ר' אריה מילא את המיכל, הנהג הצעיר עשה סיבוב פרסה והחזיר את אברכו לסובאריתו.

השניים נפרדו בידידות, לא לפני שהחליפו מספרי פלאפון, במשך חצי שנה שוחחו ביניהם מפעם לפעם, עד שהקשר משום מה נותק.

פרק ב'

אחרי שש שנות ניתוק, בשעת לילה מצלצל הטלפון בבית הדרורים, "הלו ר' אריה מה שלומך?".

ברוך השם, מי הדובר החביב?".

"שכחת ידידי... השבת היא בבת עינו של אבא שלנו בשמים".

הו, רן, מה שלומך? ממש מרגש לשמוע את קולך. איך מתקדמים?".

"שמע ר' אריה יקירי, אני אומנם עדיין לא צדיק גדול, אבל הורי שהתגוררו בקנדה היו אנשים מסורתיים, אמא נפטרה לפני חמש שנים ואבא הלך לעולמו לפני חודש. אין לי מושג איך נפלה על אבא רוח של קדושה וטהרה, ובצוואה שהותיר לי, אני כירש יחיד, הוא כתב: 'על רן להעביר 10% מערך הירושה בכסף, לאברך ירא שמים, המטופל בילדים והשוקד על לימוד תורה'. נכנסתי להלם, מה לי ולאברכים? מאיפה אמצא אברך ירא שמים מטופל בילדים ושוקד על התורה... חשבתי לנסוע לבני ברק ולהתחיל לחקור... ולבדוק... פתאום תוך כדי הרהורים מרצדת בעיני התמונה של מוצאי שבת ההיא, בשעת לילה די מאוחרת. אברך נתקע עם סובארו, עומד מול תחנת דלק מחללת שבת... מי רואה אותו? מי יכול לדעת שיתדלק כאן? התינוקות באוטו, אשתו לחוצה, ומי בכלל עוקב אחריו? רק בורא עולם בלבד... מציץ מן החרכים... והוא ר' אריה מכריע, חד וחלק, כבודה של השבת, כבודו של בורא עולם מעל לכל... ואז אני מגיע ושומע ממך את השתלשלות הדברים. נו, אז תגיד לי ר' אריה, ההתנהלות שלך איננה מעידה על יראת שמים? ההתנהגות שלך תפורה בדיוק לצוואה של אבא שלי!!!".

"ר' אריה נבוך 'נו, נו, כל יהודי היה נוהג כמוני, לא המצאתי כאן משהו חדש".

יומיים אחר-כך הם נפגשו. דירה חדשה בת 4 חדרים בעיר חרדית היתה תנובת המפגש הלילי.

אחרי חנוכת-הבית ירדו רן ור' אריה במדרגות. "אני לא מאמין, אתה עדיין סוחר את הסובארו! תחליף אותה, קיבלת מתנה מהשמים!" השתאה רן.

"אשתי לא מעוניינת במכונית אחרת בעד שום הון שבעולם... היא אומרת שהסובארו הזו היא מבורכת ותמיד מחייכת", סיכם ר' אריה דרורי, והיישיר מבט חד בפח החלוד של מכסה המנוע, שבאמת חשף חיוך חביב במרווח של המכסה לרדיאטור.

הסובארו סטיישן המיושנת של האברך החשוב והמתמיד ר' אריה דרורי, הינה הסמל המסחרי שלו, כמו של עוד הרבה אברכים, שמסתפקים בחתיכת פח אמינה זו, המהווה דש חם ודי מוצלח מיפאן. למרות צורתה המזדקנת, כתמי החלודה שנמתחו על הפח, הטמבון השקוע והבגאז' העקום, היתה זו סוסתו הנאמנה, שיותר מעשר שנים לא מאכזבת.

וכבר הכבירו שבחים דורשי רשומות ממחוזות המוסכים וחשמלאי הרכב, שכנראה הקב"ה בירך את הסובארו מסיבות הכמוסות עמו, ולכן היא זכתה בתואר מכונית הצמודה והאמינה של אברך בן ימינו. נו, נו, אמרו, אמרו.

האמת ניתנת להיאמר, שהסובארו של ר' אריה דרורי באמת לא עשתה צרות.

"היא תמיד מחייכת" היתה רעיתו מתלוצצת על הטרנטה. כן, חוץ משמן, מים, וטיפול חד שנתי לפני תשעה באב, טרם היציאה לנופש בין הזמנים, היא לא דרשה הרבה. הגשמים שטפו אותה, והקיץ ייבש אותה, אבל מעולם לא שמעו אותה מתלוננת. מיכל בן 4 ליטר דלק שכן כבוד בבגאז' למקרה של תקיעה בלי בנזין, וגם תקיעות מן הסוג הנ"ל היו ספורות ממש.

ועכשיו, אם תרצו או לא, כל עוד אתם צועדים על נתיבי סיפורנו, נלמד אתכם פרק מיוחד במינו, כיצד סובארו ענתיקה מסוגלת להיות שליחה שמיימית ל... למה? אתם שואלים, סבלנות.

צהרי ערב שבת קודש, משפחת דרורי הצעירה על טפיה ועולליה מעמיסה את עצמה על תיקיה ומזוודותיה, ומצטופפת לה על ספסלי המכונית שתמיד מחייכת, ופניהם דרומה, לשבת קסומה ונעימה בעיירה הדרומית, אצל סבא וסבתא דרורי.

על פי התכנון המקורי, מדובר בלא יותר משעה וחצי נסיעה, ועוד נותרות שעתיים להכנות.

כמו תמיד ר' אריה בודק שמן, מים, שופך קצת מים על השמשה הקדמית ומנוענע וישרים.

מניעים, יוצאים מן העיר, תפילת הדרך, השמים בהירים והילדים שרים, מה צריך יותר מזה?

לא צריך יותר מזה. אבל מי שאמר והיה העולם, הוא גם מי שעושה חדשות, ובעל מלחמות, ורוקם תאונות דרכים. תאונה פה תאונה קטנה שם, פקק גדול פה, פקקון קטן שם, הזמן נמרח כמו אבוקדו רך, והשעון רץ ואוטוטו שבת.

ר' אריה מביט בשעונו, עוד 20 דקות הדלקת נרות, "וואו נורא מאוחר" באופק מפהקת לה העיירה הדרומית ורומזת בעיניה היפות "נו, תזדרזו עוד מעט שבת".

ר' אריה הישיר מבט למחווים, הוופה, המנורה אדומה מהבהבת. אין דלק.

"אתדלק עכשיו או במוצאי שבת?" התייעץ עם רעייתו "אין זמן אריה, קודם כל שבת. אפילו הסובארו מחייכת מן השאלה התמימה שלך".

נו טוב, חמש דקות לפני ההדלקה נחתו הדרורים היקרים, התחבקו עם סבא וסבתא ומהר מאד נעו לכיוון בית הכנסת.

איך היתה השבת? כמו תמיד נפלאה משביעה ומרגשת, ואין אצלכם? ולכל שבת יש מוצאי שבת. מיד אחרי ההבדלה לאחר חיבוקי פרידה, העמיסו הדרורים את עצמם על הסובארו ופניהם צפונה, על רקע שירי מוצאי-שבת קודש "לכבוד חמדת לבבי אליהו הנביא", העולים מן הטייפ.

אחרי חמישה ק"מ הסובארו החלה לקרטע.

"אוי, אוי, שכחתי לתדלק" קיטר ר' אריה. הקירטוע הלא אופייני נמשך עוד כמה מאות מטרים עד לעצירה מוחלטת.

הסובארו כבר לא מחייכת. הוא יוגש לבגאז'. מיכל הדלק מפלסטיק - איך לא - היה ריק. לשמחתו של האברך היקר, אורתויה של תחנת דלק הבהבו בחשיכה, ממרחק של 200-300 מ'.
הוא אחז את המיכל, נפרד מהמשפחה והחל לצעוד. ר' אריה נכנס לתחנה והנה שלט ענק ומואר מקדם פניו "אצלנו פתוחים 24 שעות, שבעה ימים בשבוע".

קנאת פנחס בן אלעזר בן אהרון הכהן החלה לפעפע בקירבו "כאן רומסים את השבת בריש גלי, אני לא אתדלק כאן!!!" החליט. הוא צעד לעבר הכביש הראשי והחל לאותת לנהגים לעצור לו. חמישה ק"מ

הפכוד

על האימרה "כל הרודף אחר הכבוד, הכבוד בורח ממנו. וכל הבורח מן הכבוד, הכבוד רודף אחריו. מובא בשם החזון איש ששאל: וכי מה ההבדל בין הבורח מן הכבוד, לרודף אחריו. הרי בין אם יברח ובין אם ירדוף אחריו, המרחק בינו לבין הכבוד ישאר שווה? והשיב על כך: את ההבדל כלונו נראה כשהאדם יזדקן ויתעייף. אם הוא רדף אחריו, הרי שכשיתעייף, הכבוד ימשיך לברוח עד שיעלם מן העין. ואם הוא ברח ממנו, הרי שכשיתעייף, הכבוד ימשיך לרדוף אחריו עד שישגיג ויתפוס אותו.

בפרשתינו נקרא על חטא המרגלים. במסילת ישירים (פרק י"א) מובא שהכבוד הוא שגרם להוצאת הדיבה על הארץ פן ימעט כבודם, על ידי שימנו נשאים אחרים במקומם כשיכנסו לארץ. כבוד מלשון כובד,

שואלין ודורשין

הרב אפרים אמינוב שליט"א | מראשי כוללי "נחלת גבריאל" נתניה

שאלה:

הנימצא בים ורוצה לאכול לחם האם יכול לטבול ידיו במי הים, או שמא עדיף שיטול ידיו ע"י כלי דווקא?

תשובה:

מובא בטור (סימן קנט סעיף יד) "המטביל ידיו בארבעים סאה הראוים למקוה שפיר דמי (טוב הדבר, כלומר יצא ידי חובה) ומברך על טבילת ידים". וכן כתב הרמב"ם ז"ל "כל הצריך נטילת ידים והטבילם במקוה אין צריך דבר אחר" עכ"ל. וכן פסק השלחן ערוך (סימן קנט סעיף יד) "הטביל ידיו במי מעין אפילו אין בו מ' סאה עלתה לו טבילה, כל שמתכסין ידיו בהם בבת אחת וכו'..." עיין שם.

ומבואר שלצאת ידי חובת נטילת ידים אפשר לטבול את ידיו בכל מקום שכשר לטבילת הגוף.

אמנם יש לדון האם אפשר לכתחילה לטבול את הידים (גם באופן שיש לו אפשרות ליטול אותם על ידי כלי), או שמא יש עדיפות ליטול את הידים על ידי כלי דווקא?

והנה בשלחן ערוך המובא לעיל כתב "הטביל ידיו במי מעין אפילו אין בו מ' סאה עלתה לו טבילה" וממה שכתב השו"ע "הטביל" שהוא לשון דיעבד ולא כתב "מטביל" שהוא לשון לכתחילה, משמע שנטילה על ידי כלי עדיפה על פני טבילת הידים בים. ואם כן בנידון דידן לכאורה עדיף ליטול את הידים על ידי כלי מאשר לטבולם בים.

אלא שיש לדחות זאת, שהרי השו"ע מדבר מעיין שאין בו ארבעים סאה. ובבית יוסף הסתפק האם נחלקו בזה הפוסקים. ולכן כתב לשון דיעבד. אמנם כשיש ארבעים סאה שהוא שיעור הראוי לטבילת הגוף אפשר שמועיל לכולי עלמא לטבול בו את הידים אף לכתחילה.

ובאמת שכן מבואר בכמה ראשונים, ובכללם הרשב"א בתורת הבית (בית ו' שער ג') וזה לשונו: "שהמטביל ידיו בנהר ודאי עלתה לו נטילה. דיש בכלל מאתיים מנה, וטבילה חשובה מנטילה". וכן מופרש בשו"ת מהר"ל (סימן קנד) שנשאל אם יש לפניו נהר וכלי, איזה מהם עדיף לנטילת ידים? והשיב לכאורה כיון שטבילה מהני (פ' מועילה) לקודשים ולא נטילה (כלומר שכדי להיטהר ולאכול בקרבנות הקודשים על האדם לטבול, ולא מועיל שיטול ידיו) אלמא טבילה עדיף. - והיינו שמכיון שטבילה מועילה במקומות שבהם הנטילה לא מועילה - הרי שטבילה עדיפה על נטילה, ויכול לטבול ידיו אף במקום שיש לו האפשרות ליטול ידיו.

אמנם מגיד, יש ראשונים שאפשר לדייק מדבריהם שנטילה עדיפה מטבילה. כך נראה מדברי השיבולי הלקט (סימן קל"ג) שהורה שמי שמפליג בספינה, ואין

דבר כבד חזק ויציב, שאפשר לסמוך ולהסמך עליו. "אין כבוד אלא תורה" פירושו: שהתורה היא השלמות העליונה היכולה להנחות ולהורות דרך חיים אמיתית וכל הבאים מכוחה באמת, ראויים לכבוד. התביעה על המרגלים היתה: אם הנכם נשיאים יציבים וחזקים הראויים לכבוד, הרי שאינכם צריכים לרדוף אחריו, אלא הוא זה שירדוף אחרים, ואם כך אין לכם מה לחשוש לעתיד נשיאותכם. ובאמת כשקיבלו את העונש, אומר להם הקב"ה: "ואולם חי אני וימלא 'כבוד' ה' את הארץ". כל מטרת העונש היתה להדגיש כי "כלהנקרא בשמו לכבודי בראתיו, יצרתיו אף עשיתיו" מי שיקרא בשמו וילך בדרכיו הרי שתפס את דרך הכבוד האמיתית, הכבוד רודף אחריו. ואם לאו, הרי שהכבוד ממנו והלאה

להדרכת חתנים: 24 - 666 - 84 - 054

לו כלי, שוטף ידיו בנהר ודיו. ומשמע שדווקא מפני שאין לו כלי שוטף ידיו בנהר, אבל אם יש לו כלי עדיף שיטול ידיו מכלי.

והביאור בטעם הסוברים שנטילה בכלי עדיפה על פני טבילה, אע"פ שלכאורה שייך לומר כאן בכלל מאתיים מנה, הוא: שהרי לגבי נטילת ידים עיקר התקנה הייתה "נטילה ע"י כלי" וזהו גם לשון הברכה "על נטילת ידים" והיינו על שם הכלי שנקרא "נטלא" אותו נוטלים לידים.

ולמעשה, בספר ח"י אדם ובקיצור שלחן ערוך (ס' מ אות ז) כתבו שטבילת הידים בים או הנהר הוא רק כשאין לו כלי. ולכן כאשר יש באפשרותו ליטול ידים על ידי כלי - עדיף! [אמנם חשוב לציין, כשאשר נוטלים בכלי - אין מי הים כשרים לכך. מפני על מי הנטילה להיות מים הראוים לשתיה, ואם כן באופן שנמצא בים ואין לו מי שתיה - יטבול ידיו במים וכפי שנבאר בסמוך].

והנה אם אין לו מים צלולים לנטילת ידים וצריך לטבול ידיו בים, יש דעות בין הפוסקים מה יברך. השו"ע (ס' קנ"ט סעי' כ) פסק שגם המטביל ידיו מברך "על נטילת ידים". וטעמו שמשום שחז"ל לא תיקנו טבילה אלא נטילה. ומה שיכול לטבול את ידיו הוא רק משום שבכלל מאתיים מנה (דהיינו שלטבילה יש כח יותר גדול מנטילה) אך מכיון שסוף סוף עיקר התקנה הוא נטילה לכן מברך כפי עיקר התקנה.

והרמ"א בהגהותיו על השלחן ערוך פסק שמברך "על טבילת ידים". ולהלכה הסכימו הפוסקים לדעת השולחן ערוך. אמנם במי נהרות או בכנרת, אך מי הים שהם מלוחים, ואינם ראויים לנטילה אלא לטבילה לכולי עלמא מברך "על טבילת ידים".

על פי הנ"ל יש להסתפק בדיון נוסף: אדם השוחה בים (וממילא הרי שהוא טהור שהרי הוא טובל במי הים) האם צריך לטול ידיו כשיוצא מן המים ורוצה מים לאכול? תשובה: מכיון שיש מח' אם נטילת ידים צריכה כוונה או לא, ובאופן הנ"ל הרי שלא כיוון לשם נטילת ידים, לכן יגע במקומות המכוסים ויטול בברכה.

לסיכום:

- הנמצא בים עדיף שיטול את ידיו על ידי כלי במים צלולים מאשר לטבולם בים.
- באופן שצריך לטבול ידיו כגון שאין לו כלי אין שאין ברשותו מים צלולים - יטבול ידיו בים ויברך "על נטילת ידים" ואם מי הים מלוחים יברך "על טבילת ידים".
- הנכנס לשחות בים ומיד שיצא רוצה לאכול לחם - יגע במקומות המכוסים ויטול ידיו בברכה.

זמני השבת

לפי אופק נתניה (עפ"י לוח עתים לבניה)

פרשת

שלח כניסת השבת

19:28

יציאת השבת

20:33

רבינו תם: 21:03

השיעור המרכזי

מפי הרב

ברוך ברק שלג

שליט"א

כל יום רביעי

בשעה 21:15

בבית המדרש "והשבות"

רח' יצחק שדה 7 נתניה

(במקלט)

תפילת ערבית

מיד לאחר השיעור (22:15)

[כיבוד קל

[עזרת נשים פתוחה]

זמני השיעורים והתפילות:

יום ראשון: 21:00 שיעור

גמרא.

יום חמישי: 21:00 שיעור

בהלכה

זמני התפילות:

ליל שבת 19:20 (מנחה

וערבית)

שחרית: 8:00

מנחה של שבת: 18:45

ואח"כ סעודה שלישית

ערבית של מוצאי שבת:

20:30

לרפואת שושנה בת ז'והרה פנינה

להצלחת שאול עימנואל בן ג'מילה

להצלחת ורפואת יפית ואושרה בנות מנטינה דינה

להצלחת ורפואת שבתאי בן מנטינה דינה

לעילוי נשמת אפרים אלימלך בן אברהם

להצלחת שלומי בן ז'קלין

לעילוי נשמת יצחק עמישדי בן שבתאי

לעילוי נשמת ר' אליהו בן ברכה

לעילוי נשמת שירן דבורה סוזן בת גינה פגי

לעילוי נשמת יוסף בן ליה